

The background of the cover is a photograph of a person standing on a dark mountain ridge, looking out over a vast, hazy landscape. The sky is a deep blue, and a bright, glowing light source, possibly the sun or moon, is visible in the upper right. The overall mood is contemplative and serene.

Marian Mihai

OMUL și lumea înconjurătoare în cultul Bisericii Ortodoxe

Presă Universitară Clujeană

Marian MIHAI

•

**OMUL ȘI LUMEA ÎNCONJURĂTOARE
ÎN CULTUL BISERICII ORTODOXE**

Marian MIHAI

**OMUL ȘI LUMEA ÎNCONJURĂTOARE
ÎN CULTUL BISERICII ORTODOXE**

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ

2023

Referenți științifici:

Pr. prof. dr. Marian Vîlcu

Pr. prof. dr. Leontin Popescu

ISBN 978-606-37-2039-0

© 2023 Autorul volumului. Toate drepturile rezervate.
Reproducerea integrală sau parțială a textului, prin orice
mijloace, fără acordul autorului, este interzisă și se pedep-
sește conform legii.

Universitatea Babeș-Bolyai
Presa Universitară Clujeană
Director: Codruța Săcelean
Str. Hasdeu nr. 51
400371 Cluj-Napoca, România
Tel./fax: (+40)-264-597.401
E-mail: editura@ubbcluj.ro
<http://www.editura.ubbcluj.ro>

CUPRINS

ARGUMENT.....	9
---------------	---

CAPITOLUL I.

CULTUL DIVIN

1. Originea și scopurile cultului.....	13
<i>Scopul latreutic</i>	18
<i>Scopul harismatic</i>	19
<i>Scopul didactic sau catehetic</i>	24
2. Cultul și caracterul său cosmic (universal).....	25
3. Mântuirea – pregătirea omului prin cult.....	30
4. Sfințirea materiei. Chemarea la desăvârșire a lucrurilor prin om – cununa creației.....	31
5. Sfințirea credincioșilor în cultul Bisericii.....	36

CAPITOLUL II.

CREAȚIA

1. Crearea lumii nevăzute.....	41
2. Crearea lumii văzute.....	45
3. Crearea omului.....	54
<i>a. Scopul pentru care a fost făcut omul.</i> <i>Chemarea lui la asemănarea cu Dumnezeu</i>	64
<i>b. Căderea omului în păcat</i>	65
<i>c. Pocăința omului. Urcușul spre Dumnezeu</i>	69

CAPITOLUL III.

LEGĂTURA OMULUI CU LUMEA ÎNCONJURĂTOARE

1. Omul și lumea	81
2. Preocuparea omului pentru mediu, pentru lumea ce-l înconjoară.....	84
3. Cultul și problema ecologică	92
4. Însingurarea omului	96
5. Indiferența față de natură, față de mediul înconjurător.....	105

CAPITOLUL IV.

BISERICA ȘI LUCRAREA SA MÂNTUITOARE – DIMENSIUNEA EI LITURGICĂ

1. Biserica – lăcaș de cult	109
2. Biserica (comunitatea credincioșilor) – rodul jertfei de pe cruce.....	120

CAPITOLUL V.

DUHUL SFÂNT ȘI LUCRAREA SA SFINȚITOARE FAȚĂ DE OM ȘI LUME

1. Rugăciunea ca rod al harului și ca lucrare a omului.....	131
2. Marile sărbători creștine și revărsarea Duhului Sfânt în Biserică	138

CAPITOLUL VI.

SFINTELE SLUJBE ȘI ROLUL LOR ÎN SFINȚIREA OMULUI

1. Sfintele Taine	147
<i>a. Nașterea de sus – Sfântul Botez și viața cea nouă în Hristos.....</i>	<i>151</i>
<i>b. Mirungerea – pecetea Duhului Sfânt.....</i>	<i>162</i>
<i>c. Euharistia, unirea omului cu Hristos – îndumnezeirea lui.....</i>	<i>166</i>
<i>c. Pocăința – Taina Mărturisirii.....</i>	<i>192</i>

Cuprins

<i>d. Nunta – unirea a două persoane (bărbat și femeie), a două suflete care sună armonic .....</i>	<i>198</i>
<i>e. Preoția – puterea dată omului pentru a învăța, a conduce și a sfinți.....</i>	<i>207</i>
<i>f. Taina Sfântului Maslu – vindecarea omului căzut .....</i>	<i>211</i>
2. Ierurgiile și alte rânduieli de rugăciuni – forme liturgice	
de manifestare a respectului față de creație	215
<i>a. Rânduielile legate de nașterea omului.....</i>	<i>218</i>
<i>b. Rânduiala binecuvântării casei noi .....</i>	<i>223</i>
<i>c. Rânduiala sfințirii icoanelor.....</i>	<i>225</i>
<i>d. Rânduielile tunderii în monahism.....</i>	<i>229</i>
5. Rânduiala înmormântării mirenilor	234

CAPITOLUL VII.

SFÂRȘITUL VIEȚII PĂMÂNTEȘTI ȘI VIAȚA VEȘNICĂ

1. Omul pe drumul de la moarte la viață.....	241
2. Omul și moartea în lumina Sfintei Scripturi	244
3. Învățătura Bisericii despre moartea omului	248
4. Atitudinea omului contemporan față de fenomenul morții	251
5. Bucuria Învierii – bucuria omului	253
6. Sfințenia – ținta omului. Dobândirea ei prin ascultare de Dumnezeu.....	256
7. Maica Domnului și sfinții – modele de sfințenie	257
8. Sfintele moaște.....	258
9. Transfigurarea, sfințirea lumii.....	259
CONCLUZII	261
BIBLIOGRAFIE.....	265

ARGUMENT

Lucrarea de față își propune să surprindă omul și lumea înconjurătoare, așa cum sunt văzute în cultul Bisericii. Omul nu viețuiește izolat, ci „este direct legat de aproapele său, de societatea căreia îi aparține și de mediul natural în care trăiește¹”.

În ce ar consta noutatea unui astfel de demers? În teologie s-a vorbit și se vorbește mult despre Dumnezeu, despre om și universul în care acesta își duce existența, așa încât s-ar părea că lucrarea de față nu-și mai are rostul sau ar fi un adaos de prisos la multitudinea de lucrări pe această temă.

Relațiile lui cu acestea sunt influențate de religiozitatea sa, care este expresia pe verticală a sociabilității lui. Când aceasta este înlăturată, sociabilitatea pe orizontală își pierde cea de-a treia dimensiune; omul devine egocentric, viața socială sărăcește și grija față de mediul înconjurător dispare.

Fenomenele acestea sunt deosebit de simțite astăzi, ca egocentrism absolut, descompunere socială și criză ecologică.

Noutatea pe care o propun – și, în același timp, baza ideilor din prezenta lucrare – o leg de Cel care a întemeiat cultul Bisericii – Hristos Domnul. De asemenea, găsesc ziditor și nou demersul de a insista și a ne apleca cu multă râvnă la slujbele Bisericii: Dumnezeiasca Liturghie, Sfintele Taine, ierurgiile – ele vor constitui baza pe care se va clădi această lucrare a mea.

---

¹ Georgios MANTZARIDIS, *Morala creștină*, trad. de Diac. Cornel Constantin Coman, Ed. Bizantină, București, 2006, p. 249.

Chiar dacă putem gândi că, prin rânduiala săvârșirii lor aproape neschimbată veacuri de-a rândul, aveam de-a face cu o repetiție continuă și că nu se vede nimic nou, ne dăm seama că săvârșirea sfintelor slujbe în cadrul cultului reprezintă un mers în spirală către Cel care ne așteaptă la o viață nouă în împărăția Sa cea veșnică.

Omul reprezintă rodul dragostei divine și este înzestrat cu virtuți și aspirații înalte: de a deveni Dumnezeu după har, de a ajunge la asemănare cu Dumnezeu. Persoana umană care își trăiește viața pe acest pământ, într-un cadru social, într-un mediu natural înconjurător, de care se folosește și în care se simte ca un stăpân, este în același timp și mădular al Bisericii. În cadrul acesta spiritual, care îi propune o existență mai presus de cea materială, Hristos Domnul este Cel care îl ajută să dobândească un statut nou, să devină cetățean al Împărăției Lui.

Există câteva motive care m-au determinat să aleg acest subiect.

Primul ține de o atitudine generală care poate fi observată în zilele noastre, nu numai în rândul celor nepracticanți, necredincioși, ci, de multe ori, și printre cei care obișnuiesc să participe la sfintele slujbe. Este vorba de a nesocoti, de a nu acorda importanță slujbelor bisericești, argumentele cele mai des invocate fiind lungimea slujbelor și lipsa de actualitate a acestora. Slujbele par a fi prea interminabile și plictisitoare, de unde și concluzia că nu mai sunt actuale și ar trebui modificate, adaptate la nevoile omului zilelor noastre, aflat într-o continuă cursă contra cronometru. Prin urmare, am putea spune că slujbele Bisericii au devenit, pentru o bună parte dintre credincioșii noștri, de neînțeles, străine, exterioare.

Un al doilea motiv, legat oarecum de primul, este constatarea că textele și întregul ritual al slujbelor sunt mai bine înțelese de către

cei credincioși, mai ales de oamenii simpli care au acces la toate slujbele bisericii și pe care le înțeleg. Majoritatea textelor slujbelor nu se reflectă în teologia dogmatică de manual și nici în mare parte din literatura teologică de specialitate, care, adesea, se limitează la teoretizări și speculații. Excepție face *Dogmatica* Părintelui Stăniloae, care se ancorează în viața liturgică, în cultul Bisericii și în tot ce înseamnă viața bisericească.

Al treilea motiv, dar și cel mai important dintre cele care m-au făcut să mă opresc asupra acestui subiect, este acela că despre relația om și mediu înconjurător în lumina cultului ortodox nu s-a scris foarte mult, mai ales în literatura teologiei liturgice².

Omul și lumea reprezintă una dintre preocupările esențiale ale cultului divin. Bogăția de slujbe și conținutul acestora, din toată perioada anului liturgic, care au în vedere omul și creația, ne permit să facem o analiză detaliată și să scoatem la lumină învățătura de credință a Bisericii.

Dacă privim atent asupra lucrării lui Dumnezeu, observăm că nu-l putem separa pe om, cunună a creației, de lumea ce-l înconjoară. Și omul, și creația își găsesc sens în Dumnezeu, în sânul Bisericii, prin cultul divin, așa cum subliniază teologul grec Mantzaridis: „Acesta se săvârșește prin ceremonii și slujbe religioase, dar și prin rugăciuni aparte ale credincioșilor³”. Cultul creștin culminează și dobândește deplinătate în sfânta și dumnezeiasca Liturghie. În ea, Biserica toată, om și lume, se mișcă și se îndreaptă spre scopul final – îndumnezeirea.

Pentru a lămuri mai mult argumentele amintite, vom sublinia câteva trăsături ale cultului ortodox:

---

² O eventuală inventariere adusă la zi a acestei literaturi poate completa tabloul acestei preocupări din spațiul teologiei liturgice.

³ G. MANTZARIDIS, *Morala creștină*, p. 124.

1. Pentru cult, tema centrală este persoana, omul. Aceasta se observă din faptul că totul se derulează în cadrul unui dialog între Dumnezeu și om. Textul liturgic este viu. El se înfățișează ca o continuă legătură a omului cu Dumnezeu.

2. Accentul cade pe dobândirea vieții celei noi, viața veșnică, oferită de Mântuitorul Hristos prin Învierea Sa. Omul se împărtășește în această viață de Dumnezeu, și la această stare de sfințenie vrea să aducă și lumea care îl înconjoară. Se întâlnește cu Dumnezeu prin Sfintele Taine, prin care se împărtășește de harul Duhului Sfânt, primește sfințenie prin ierurgii, acestea făcându-l să-și păstreze viața curată; astfel, de sfințenie se hrănește toată făptura văzută și nevăzută.

3. Întrucât rugăciunile privesc toate aspectele vieții omenești – de la cele mai importante la cele ce par a fi neînsemnate –, cultul descoperă lucrarea lui Dumnezeu față de om și față de lume. Omul este chemat să conștientizeze și să trăiască prezența lui Dumnezeu în orice moment al vieții sale.

Așadar, lucrarea de față își propune să analizeze omul și universul din prisma cultului. Întrucât cultul este vast, în analiza noastră ne vom limita la câteva cărți de cult, mai cu seamă la *Molitfelnic*, pentru că în acesta sunt cuprinse acele slujbe care vizează omul și lumea înconjurătoare – de la naștere până la pomenirea celor răposați, de la sfințirea locului unde se va zidi casa, până la binecuvântarea roadelor pământului.

ISBN: 978-606-37-2039-0